

Բժիշկների խայոցը հրդեհատուներն առնկիրտվիճը, երկրագործական դեպարտամենտից ատացել է 40 հաթիքի բանհարանցային զանազան տեսակի սերմեր յոգուտ հախառակներին:

Վննները Բառնաշենը պատահել է խայոց զննորոնական համախելի, որ առ Իգդիր—Կան գրի վրայ, վերադարձող հախառակներին համադր հազանկերայի տառնապորտային մի խումբ:

Պատկերասրահը դրոշմի գլխաւոր լիւրագրի հետ միասին կարգադրել է, որ 1,380,287 ռ. բայց թողնեն նախագաղտններին, զաւանդներին և շրջաններին կուտավորւններին և ուսու հիւպատոսներին, որպէս զի վերջիններս այդ գումարը բաժանեն փախստականներին յուսնի ամուսնայ ընթացիկ ծախքերի համար:

Մայիսի 19-ին Շարափխանայի, Զուլֆայի և Էլմիմանից եկաւ Ք 1 հովականան սանիտարական գնացքը ի վերաւոր և հիւանդ զինուորներով, որոնց թւում 3 վերաւոր և հիւանդ սպաներ ու:

Բոլոր հիւանդներն ու վերաւորները թողնւած են Նաթուրի զինուորական հիւանդանոցի անօրէնութեան:

Քաղաք. Մուրթանի հովականան բաժանմունքի կոմիտէի ստացած տեղեկութիւնները համաձայն, Զուլֆայի և Ղարաբաղի են ուղարկւած 60, իսկ Նախիււարայի Սարգիսի 67 փախստական որբ երեխաներ:

Լ Ր Մ Ո Ւ

Մայիսի 21-ին հովական Փոխարքային ներկայացան Կայսերական թատրոնի արդիւտ Ա. Ս. Սումարոսով - Իւսին և Քիլիսի պարսից նախկին հիւպատոս Սադուր-Միլլի Միր Հասան-Յան:

Մօտ օրերս Քիլիսի Հայոց Գիւղատեսակական ընկերութեան նախագահ Ա. Սաւակեան մեկնում է Վան փախստականների երկրագործական գործերը ղեկավարելու համար: Նոյն ընկերութեան լիւրագր Օթարեանը Ալաշկերտի Զարաթիսէից հեռագրով խնդրում է Գիւղատ. ընկերութեանը, որ վերջինս 5000 զերանդի ուղարկի:

Նահանգապետը թոյլ է տւել Ա. Ի. Շահաբադիին Քիլիսում վրացերէն լեզուով հրատարակել զրգանք, քաղաքական մի օրաթերթ Սաքաթիսէի (Վրաստան) անունով:

Քաղաք. Մուրթանի հովականան բաժ. կոմիտէն Ուրմիդ լճի վրայ նաւարկութեան համար գնել է 26,500 ռ. արծողութեամբ մի բեռնակիր նաւ և մի նաւակ 700 ռ., իսկ Վանայ լճի համար՝ միակամ տաղաւարանաւ 6,500 ռ. արծողութեամբ:

Կարսում սուր վարակիչ հիւանդութիւնների դէմ կուսելու համար, 3 ամսայ ծախքը հասնում է 36,605 ռ., իսկ Կարսի շրջաններում՝ 131,050 ռ.: Ենթադրւում է, որ այդ գործի կազմակերպութեանը իր վրայ է վերցնում Քաղաք. Մուրթանի հովականան բաժանմունքը:

Վերաւոր զինուորներին օգնող Քիլիսի կենտրոնական կոմիտէի հիւանդանոցների կենտրոնական ղեկավարհատը փոխադրւում է Գոլովինան փողոցի վրայ գտնուող Արամեանցի նորակառոյց տունը, ուր ծամանակաւորապէս կը բացւի մի նոր հիւանդանոց:

Ստացել են հետեւեղ հրատարակութիւնները. 1) «Նոր ուղի» արմատախի ՎՊ-VIII գրքը, Երևան, 1916 թ., էջ 67, գինը 25 կ. 2) Յ. Թան-Քանի, «Բանաստեղծութիւններ», Ա. Պրակ, Գորիս, տպարան «Սասուն», էջ 98, գինն է 50 կ.:

Կ Ո Վ Կ Ա Ս

Ապրիլի 26-ը գիւղում (Ալաւղիսի գաւառ) եղլիւրուր անասունների մէջ ծանախաւ և երանցի:

Մատանի գիւղում (Թիւրքիսի գաւ.) հրդեհում է իւլանուհի Զեյն-կանի ջրաղացը: Պէտքը հասնում է 10,000 ռ.:

Բազելի նաւթարդեւանական լոնտայի վարչութիւնը թոյլաւութիւն է խնդրել Բազում, յունիսի 10-ին գումարի արտակարգ համաձայն մի շարք անյետաճգիկ հարցեր ընկելու համար:

ԳՈՒՄԱՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՇՏԱՐԱՎ.-Այս տարի ծառայողուղը շատ էր, բայց թրթուրը և ուրիշ հիւանդութիւններ զնանցին: Թարողը, համեմատած անցած տարիների հետ, լաւ է, բայց փոփոխական եղանակները լաւ բան չեն գուշակել տալիս:

ԱնԱՎԱՐԱՎ.-Մայիսի 5-ին կայացաւ Ախուր Դրաման. ընկերութեան ընդհանուր ժողովը Մասնակցում էին 50 անդամները 30 հոգի: Վարչութեան նախագահը ծանոթացրել է երկու ամսայ գործունէութեան հետ, որից երևում, որ վարչութիւնը մի ներկայացումից և երկու երեկոյթից ստացել է

մուտք 415 ռ. 89 կ., անգամավճարներից և գանազան ներատուութիւններից 320 ռ. 51 կ., բոլորը 736 ռ. 40 կ., իսկ բեմի վրայ ծախք է արել 121 ռ. 7 կ.: Վարչութիւնը ամեն կերպ աշխատել է զեղարանական ներկայացումներ կազմակերպել, մտադիր է նաև տալ ժողովրդական կիրակի-նորեայ ներկայացումներ, սոսմ-սակը 45 կող. մինչև 5 կող.: Այնուհետև ձայների մեծամասնութեամբ ընտրւեցին Դ. Կարապետեան, Վ. Բաղդասարեան, Ք. Պոլադեան և Դ. Ալեք-սանեան, առաջինը որպէս վարչութեան անդամ, իսկ մյուսները փոխանգամար: Ընդհանուր ժողովը տ. Մ. Դիւանեանին և տ. Ս. Քանանեանին ընտրեց պատուար անդամներ: Ընդ. ժողովը թոյլ տւեց վարչութեան ստացած և զանազան գրամները գործադրել նոր շինուղ բեմի վրայ:

Ռ Ո Ւ Ս Ա Ս Տ Ա Ն

ՀԱՇՏԱՐԱՐ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՅՈՐԴԵԼԱՆԸ

Ռուսաստանի դատաստանական և կուլտուրական շրջանները տնտես են հաշտարար դատարանին յիսնամեակը:

Այս ընտրովի, բոլոր տեսակ դատարաններից աւելի յարգի ինստիտուտը, որ Անդրկայից տարածւեց բոլոր լուսաւոր և լուսաւորող երկրները, Ռուսաստանում շատ կարճատեւ կենաց ունեցաւ և ձևափոխեց յայնպէս, ինչպէս ձևափոխում են այդ երկրում շատ և շատ ուրիշ եւրոպական զաղափարներ:

80-ական թեւերն հաշտարար դատարանների ինստիտուտը վերացեց ամենուրեք, բայց մայրաքաղաքներից և... Անգրիկոստայի Ռուսաստանում այդ դատարանները փոխարինեցին «СЕМСКИЙ НАЧАЛЬНИК»-ներով և «ГОРОВОСКОЙ СУДЕБ»-ներով: Մյուսը նշանակովի են և կատարելապէս ներկայաւորող ընդարձակութեան:

Անգրիկոստայում առաջին աստիճանի դատարանները շարունակում են մինչև այժմ էլ կուսել հաշտարար: Բայց արանք հեռուոր առնչութիւն անդամ չունեն վերոյիշեալ ինստիտուտի հետ: Հաշտարանները նշանակովի են և ոչինչով չեն տարբերւում միւս զուտ անգրիկոստայի դատարաններից («СЕМСКИЙ СУД»):

Այսու հանդերձ, որոշ հասարակութիւններ մեկնաբանում են նրանք, որ հաշտարար դատարանները իրենց հին բնաւորութեամբ արեւելի մայրաքաղաքներում և այսօր էլ ներթափանց հազը և զարեկ այդ ինստիտուտի վերականգնումը ամենուրեք Ռուսաստանում: Այդ հարցը շատերի կարծիքով լուծուել է զմեռտոյական և քաղաքային զործող կանոնադրութիւնների փոփոխմամբ, որով զբաղւելու է մօտիկ ապագայում Պետական Դուման: Յայտնի է, որ հաշտարար դատարաններն ընտրելու իրաւունքը պատկանում է քաղաքային ինքնավարութիւններին և զիմաստներին:

Ինչ վերաբերում է Անգրիկոստային, 50-ամեայ յորեկանը այստեղ առիթ էլ տալիս ոչ քաղաք վերուշումների, ոչ էլ վրդաբոյսի սպասումների: Դատարանները սկզբից եղել են միջոցով Եւրոպայի իրենց բոլոր յատկութիւններով: Բայց այդ չէ միայն, որ անաւորները և զարմում մեզ զէպի դատարանական յորեկանը: Ամենազգլխաւոր բնք մեր երկրի արդարադատութեան հաստատութիւններում տեղական լիզուների կատարելաւ բացակայութիւնն է: Թէ չըմանային, Թէ հաշտարար, Թէ վերջապէս, 6 ասր-ասի, գիւղական դատարաններում զործածական լիզուս առանձինն է, անհասկանալի կործրէր, անհասկանալի վիճակներ, անհասկանալի և զանազան դատավարութեան վրայ իր ներկայութեամբ հակող հասարակութեան համար: Այդ լիզուս անհասկանալի է, նոյնիմի իրենց, դատողները՝ գիւղական դատարանների համար, որոնք ամբողջովին ազատիւնում են զբաղել խցմաններին...

Հաշտարար դատարանում նոյն վեճաւան զերբ արդարադատութեան համալսարանային գործում կատարում է... րազմամբ, որը արդէն վատասել է ժողովրդի մէջ անկողազելի մարդու վրէժ:

Դատաւորին դիւել, Թէ ինչ բան է Թաղանթի և ինչ բան է անդական լիզու չզիբող տեղական կենսեցի կտրւած և տեղական հասարակական կարծիքից անկախ դատաւոր:

...Մենք դատարան կունենանք միայն այն ժամանակ, երբ անդական հասարակու-

թեան կողմից ընտրւած անդացի դատարար անդական լիզուով կը վարի դատերը, հիմնելով անդական պայմաններին յարաբերւած և անդական լիզուներով հրատարակւած օրէնքների վրայ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՍՈՑ.-ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱԿԱՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Նիւ-Եօքսի «Westminster Gazette»-ն հաղորդում է, որ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներին սոցիալիստական կուսակցութեան միջազգային քարտուղար Մորրիս Խիլիսիար ստացել է մի նամակ, որի մէջ առաջին անգամ որդակի և պաշտօնական կերպով արտայայտւում են զերմանական սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութեան հայեացքները խաղաղութեան մասին: Այդ նամակը պատասխան էր Ամերիկայից ուղարկւած մի հեռագրի, որով հրաւիրւում են զերմանական սոցիալ-դեմոկրատներին զործել համաձայն ուրիշ երկրների սոցիալիստների հետ՝ յայտուն շուտափոխ խաղաղութիւն կնքելուն և որով խնդրւում են որովի խաղաղութեան պայմանները նամակի մէջ աւանդ:

Գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիան արդէն ընտրութեան է առել խաղաղութեան պայմանների վերաբերեալ խնդրել և կել է այն եզրակացու-թեան, որ երկարատեւ և հաստատուն խաղաղութիւնը պէտք է կառուցել հետեւեղ երաշխիքների վրայ:

Պէտք է հիմնել պարտաւորեցուցիչ միջազգային իրաւարանական դատական ատենա (арбитражного трибунала), որի նպատակն է լինելու լուծել միջազգային ամենայն տեսակ վեճեր:

Պէտք է ներթափել բոլոր միջազգային համաձայնութիւնները և դաշինքները ժողովրդական ներկայացու-թեան զեմոկրատական վերահսկողութեանը, կոնտրոլին:

Անհրաժեշտ է միջազգային համաձայնութիւն, որի նպատակը պէտք է լինի սահմանափակելու սպառնալիքում և որը ձգտելու է բոլորովին զինու-թափ անելու ժողովուրդներին:

Ճանաչել բոլոր ժողովուրդներին ինքնորոշման իրաւունքները:

Ի պատասխան մեր հեռագրի մէջ արտայայտած այն առաջարկի, Թէ ապագայ խաղաղութեան պայմանների մէջ ի շարս այլ և այլ խնդիրների, մտնել նաև մի կէտ, որ վերաբերի Էլզաս - Լոտարինգիայի քաղաքական օրէնսդրական պիւրեիստիկ ուղղուելու և վճռելուն, մեր ուշադրութիւնն ենք զարմում ուղիստազի սոցիալիստական խմբակի ղեկավարային և կուսակցութիւնների զործողի մասնա-ժողովի նոյն առիթով արած յայտա-րարութեան վրայ, որոնց մէջ աւանդ է:

Գերմանական կայսրութեան քաղաքական անկախութեան և ամբողջութեան պահպանութեան պահանջում է, որպէս զի մերժեն մեր հակառակորդների այն բոլոր նաւաճական ծրար-դերները, որոնք ուղղւած են զերմանական տերիտորիայի ամբողջութեան և միութեան դէմ: Այս բանը վերաբերում է նաև Էլզաս - Լոտարինգիայի Ֆրանսիային միացնելու պահանջին:

ԳԻՏՈՒԹ. ԵՒ ԱՐԻԷՍ

ԺՈՂՈՎՆԵՐ ԵՒ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱ

ԿՈՎԷ. ՀԱՅՈՒՆԵԱՑ ԲԱՐԵԳ. ԸՆԴ. ՏԱՐԻԿԱՆ ԸՆԴ. ԺՈՂՈՂ

Մայիսի 14-ին տեղի ունեցաւ Գով. Հայաճեաց Բարեգ. ընդ. տարեկան ընդհանուր ժողովը: Հաշտարանութիւնից երևում, որ ընկերութիւնը ունի 4 արհեստանոց, որոնց միջոցով չքաւոր դատակարգի աշխատանքի մէջ տարածւում է օգտակար արհեստներ և նը-պատում նրանց իրենց աշխատանքով տնտեսապէս բարեկեւելու իրենց ու իրենց ընտանիքի դուրսիւնը: Ընկերութեան կար ու ձեի զարգացը բոլորում է արդէն իր 35-ամեայ չըմանը և կարելի է տալ, որ իր կատարելագործւած ձեռագործներով, ընդարձակ ծը-րադրով ու յառաջդիմութեամբ կու-կատում սոյնաման զարգացիկ շար-քում առաջին տեղն է բռնում: Այս արհեստանոցում աշխատում են առաւ-տարակ 120-130 հոգի. աւելի սահ-մանափակ թւով են ընդունւում աշ-կերտուհիներ միւս արհեստանոցե-րում-գուլպանոցում, գլխարկանոցում և կշիշկարական արհեստանոցում, որովհետև բնակարանը սաստիկ նեղ-ւած է, իսկ ընդարձակը Թէ բնա-

կարանի և Թէ արհեստանոցների պահանջում են նիթական աւելի մեծ միջոցներ:

Ընդհանուր ժողովը անհրաժեշտ գտնելով այդպիսի կարեւոր արհեստանոցների ընդարձակելը, որոնց մի մասնաժողովը ընտրել ընդհանուր ժողովի կողմից, որ վարչական անդամ-ների հետ միասին հոգ տանի ընկե-րութեան նիթական դուրսիւնը բա-րեկեւելու և արհեստանոցներն ընդար-ձակելու մասին:

Ընկերութեան զաղթական չափա-հաս աշխիւնի ու կանայք համար ունեցել է նաև կար ու ձեի ժամանա-կաւոր դատելիքները. բաւականաչափ սպիտակեղէն ու զգեստ է պատրաս-տել զաղթականների ու կամաւորների համար:

Ընդհանուր ժողովը ընդունեց վարչութեան առաջարկ զաղթական երե-խաների մի ապաստարան վերցնել ընկերութեան հակողութեան տակ և խոստացաւ իր աշակցութիւնը:

Վարչութեան նախագահը յայտնեց, որ ընկերութեան Թէ Պետրոգրադից հրաւէր էր ստացել հայկական համա-գումարին մասնակցելու, սակայն Թէ ծրագրել է Թէ հրաւէրը ուշանալով հնարաւորութիւն չունեցաւ մասնակ-ցելու:

Վերջացնելով հաշտարանութիւնն ու ընթացիկ հարցերը, ընդհանուր ժողովը անցաւ ընտրութիւններին:

Վարչութեան հետագոյ չորս ան-դամները՝ տ. Ն. Զաւարեան, Շ. Օգանէզեան, Ե. Յարութեան և Մ. Մուրիսեան միմային վերընտրեցին. փոխ-անդամներ ընտրեցին տ. Մ. Լիւրիսեան, Ե. Զորգանեան, Ն. Ալիբե-կեան, Հ. Մուրադեան, Ս. Միրզա-յեան. վերափոխուել յանձնաժողովի անդամները՝ տ. Ա. Ալիսեան, Բ. Բաղդասարեան, օր. Ա. Փոլադեան և փոխ-անդամ տ. Ն. Աւետեան:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Рус. Инвалиды»-ը ասում է, որ տեղի ունեցած ծովային կուսի հետեւեղ կասկածի տեղիք չի տալիս. անգլիացիները կարողացել են մեծ հմտութեամբ կասեցնել վերմանական նաւատորմի մի խիտ լուրջ զործողութիւնը, թոյլ չտալով նրան դուրս գալ Հիւսի-սային ծովը: Անգլիական նաւա-տորմըրը զոհելով մի քանի հու-կու նաւեր և մի քանի հազար քաղաքի ծովազնայներ, բաւական վճարական յաղթութիւն է տարել ծովի վրայ և թնամում խիտ լուրջ կորուստներ է պատճառել, բայց զիստաւոր լիովին իրազոր-ծել է անգլիական հին սկզբունքը, որ ասում է՝ «Անգլիայի ծովային սահմանները գտնւում են թը-նամու ափերի մօտ»:

«Прас. Вет.»-ն ասում է. Գերմանական բաց ծովի մեծ նաւատորմից ամբողջովին ծովն էր դուրս եկել ուղղական խոչը զործողութիւն կատարելու հա-մար: Առաջին հանդիպումը տեղի ունեցաւ մայիսի 18-ից ցերեկը ժամը մօտ 5-ին Սիւպերակի ար-կունտան մօտիկ մօտ: Առաջին ֆազը զերմանական ամբողջ նա-ւատորմի կուսել էր անգլիական նաւատորմի յանձնաւորների երկու խմբի հետ: Երկրորդ ֆազը անգլիական չորս զերմանական ծովային մօտնային էր, և սրանք էին, որ վերմանական նաւատորմից խոչ սուա կուր շարունակելու:

«Врж. Вет.»-ին Բաղէից հետադրում են, որ զերմանական նաւատորմից բաղկացած էր 22 խոչըր նաւերից, 40 ակնակիր-ներից, հակա-ակնակիրներից և սուզանաւերից: Անգլիական ռե-օրսպայը և «Բրիգիտայի» զերմանական նաւերը շարունակում զործողութիւնը զերմանական 22 խոչըր նաւերի վրայ: արանցից օրւա ընթացքում զերմանական նաւահանգիստները վե-րադարձան 17-ից ոչ աւելի: Ընդ-ամեն մի քանի նաւեր խիտ վնաս-ւած էին, առանց ծխնելոյթների և կրակով բռնւած: Անգլիական ակնակիրներից խորտակւած զերմանական զերմիտուսի վրայ ծա-մանւում էր նաւաւորի հրամա-նատարի դոշակը:

Մայիսի 23-ին Պետրոգրա-դում սպասում են անգլիական զինուորական միլիտար կիւսներին:

Գերագոյն Հրամանատարի շտա-բին այն հաղորդագրութեան առ-թիւ, որի մէջ խոսւում է Կար-գարագրի մօտ եղած թիւքա-

կան յարձակման մասին, Պետրո-գրադի հեղինակաւոր շրջաններում մատնանում են, որ Կարգարա-գարը գտնւում է իրաւունքից դէ-պի հարաւ-արեւմուտը 70 վերստի վրայ և Մուշից դէպի հիւսիս-արեւմուտը 60 վերստի վրայ: Թիւքերը, մեծ ոյժեր հաւաքե-լով ամեն կողմից, փորձել էին իրարից անջատել իրաւունքի և Մուշի շրջանում գործող ուսուց զորախմբերը: Անշուշտ թիւքերն այստեղ նպատակ էին դրել պատ-նել ուսուց կենտրոնի գիծը: Նման փորձեր թիւքերն արել են կովկասեան ճակատի ուրիշ մա-սերում ևս, բայց ամեն անգամ անաշղոթութիւն են կրել: Այստեղ թշնամին կենտրոնացրել է, ըստ երևոյթիւն, մօտ 40,000 մարդ, որոնք յենւում են Պարբերի վրայ:

Նոյն աղբիւրներից հաղոր-դում են, որ թիւքական բանակը կովկասեան ճակատում ստացել է աստիճական նոր արտիլերիա և աւստրո-ռուսարական օժանդակ զորքեր:

«Рус. Вет.»-ին Բուխա-րեստից հաղորդում են, որ Պո-սից ստացւած տեղեկութիւնների համաձայն, Թիւքական շտաբը Տրապիզոնից դէպի հարաւ գտնը-ւած թիւք բանակի դրոթիւնը կրիտիքական է համարւում: Սպաս-ւում է, որ օժանդակ զորքեր կուղարկւեն այնտեղ Գերմա-նիայից և Բուլղարիայից:

Լոնդոնից հեռագրում են, որ յունական հողը ներս խուժած զօրք բաղկացած է զրեթէ բաց-ցառապէս բոլղարներից: Սակայն այդ զօրքի մէջ կան զերմանացի սպաներ, զերմանական 3 վաշտ սպառներն և ուլաններ:

«Times»-ն ասում է, որ բոլղարների յունական հողը ներս խուժելու խնկական նպատակը դեռ ևս չի պարզւած: Այդ բանը կարող է նպատակ ունենալ Բալկանե-րում լուրջ յարձակում սկսելու, բայց և կարող է մասնաւոր նպա-տակ ունենալ, այն է՝ զբաւել այն իրեքերը, որոնք փակւում են դէ-պի Սարուսի և արեւեան Մակե-դոնիա տանող ճանապարհները:

Սթէքից հաղորդում են, որ յունական կառավարութիւնը անթիւ հետազոտներ է տեսնում, որոնցով պահանջւում են կուսել բոլղարական զրաւած դէմ: Աւելի ու աւելի բարձրացող ձայներ են լսւում, որ կառավարութեան ղեկը յանձնի վերիցելոյթին: Մամուլը հաւատա-ցած է, որ բոլղարները երբէք ի-րենց յօժար կամքով չեն հետեւալ Յունաստանում գրաւած հողերից:

Մ. ՍԱՀԱԿԱՆ

ՅԱՇԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԻԹ-ԼԻՍ

Նահանգի, Գուլաբի Նախագետ Միսա Քուսանյան, փնտրում է իրա կինը ծաւակի 35 տարե, որդին ծովափի 13 տար, եղ-բայրները Մուրադ և Գրիգոր ու հոր-եղբոր որդին Արաւազ: Տեղեկութիւն ունեցողները թող յայտնեն հետեւեղ հասցեով: Բաթում Լաւրէթի Ե. Խան-գիւ. Բաթում, Լաւրէթի ի. Խոյրի, յ